

TIBBIYOTDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASHNING QONUN LOYIHASI, FALSAFIY MUHOKAMALAR VA ETIK MUAMMOLAR

Mukaramov T.T.

"Gigiyenik va tibbiy jarayonlarni modellashtirish" kafedrası assistenti

Ergashev J.SH

"Tibbiyot" fakulteti Davolash ishi yo'nalishi 824-guruh talabasi

Central Asian Medical University.

mukaramov2020@gmail.com

Annotatsiya: Sun'iy intellekt (SI) dasturlari tibbiyot sohasida tashxis va davolashni optimallashtirish, turli xil sog'liqni saqlash ilovalaridan foydalanish, shaxsiylashtirilgan tibbiyot vositalarini taqdim etishda Yevropa Komissiyasi “Sun'iy intellekt uchun moslashtirilgan qoidalarni belgilash bo'yicha Nizom (Sun'iy intellekt qonuni) va ba'zi huquqiy aktlarni o'zgartirish” loyihasini taqdim etdi. Shuningdek Sun'iy intellekt tushunchasi ko'plab asosiy falsafiy muhokamalarda batafsil tahlil qilingan, unda intellekt, ong va sub'ektivlik tushunchalari o'rtasida keng semantik aloqalar mavjudligi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt qonuni, falsafiy, Etik muammolar, rivojlanishi.

Annotation: Artificial Intelligence (AI) programs aim to optimize diagnosis and treatment in the medical field, utilize various healthcare applications, and provide personalized medical tools. The European Commission has introduced the project "Regulation on setting specific rules for Artificial Intelligence (AI law) and amending certain legal acts." The concept of AI has also been thoroughly analyzed in many key philosophical discussions, highlighting the broad semantic connections between the concepts of intelligence, consciousness, and subjectivity.

Keywords: AI law, philosophical, ethical issues, development.

Аннотация: Программы искусственного интеллекта (ИИ) направлены на оптимизацию диагностики и лечения в медицинской сфере, использование различных приложений в здравоохранении и предоставление персонализированных медицинских инструментов. Европейская комиссия представила проект «Регламент по установлению специфических правил для искусственного интеллекта (Закон об ИИ) и внесению изменений в некоторые законодательные акты». Концепция ИИ также была подробно проанализирована в ряде ключевых философских дискуссий, подчеркивая широкие семантические связи между концепциями интеллекта, сознания и субъективности.

Ключевые слова: Закон об ИИ, философия, этические проблемы, развитие.

Sun'iy intellekt (SI) dasturlari hayotimizga kirib bormoqda, xavfsizlik idoralari tomonidan yuzni tanish dasturlaridan foydalanish yoki avtonom haydash tizimlari mavjud. Tibbiyot sohasida esa bu tashxis va davolashni optimallashtirish, turli xil sog'liqni saqlash ilovalaridan foydalanish, shaxsiylashtirilgan tibbiyot vositalarini taqdim etish, robot yordamida jarrohlik qilish imkoniyatlari, optimallashtirilgan kasalxona ma'lumotlarini boshqarish yoki aqlli tibbiy mahsulotlarni ishlab chiqish va taqdim etish kabi yo'nalishlar mavjud.

2021 yil aprel oyining oxirida Yevropa Komissiyasi “Sun'iy intellekt uchun moslashtirilgan qoidalarni belgilash bo'yicha Nizom (Sun'iy intellekt qonuni) va ba'zi huquqiy aktlarni o'zgartirish” loyihasini taqdim etdi. Quyidagi tushuntirishlar ushbu loyihaga asoslangan qonuniy yondashuvni hamda undan kelib chiqadigan asosiy ta'riflar, majburiyatlar va mexanizmlarni ko'rsatadi. Boshqa tomondan, shu bilan birga axloqiy, tibbiy-tabiiy va ijtimoiy nuqtai nazarlardan ham tahlil olib boriladi.

Bunday ta'lim metodlari, xavfsizlikni ta'minlash, xatolarni kamaytirish, va shifokorlar orasida o'zaro yordamni kuchaytirish kabi afzalliklarga ega. Ushbu maqolada, simulyatsion ta'limning tibbiyotda qanday rivojlanishi, uning tibbiyot ta'limidagi o'rni va kelajagi haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, simulyatsion ta'lim metodlarining samaradorligi va uning tibbiyot sohasidagi kelajakdagi roli haqida tahlillar keltiriladi

Huquqiy jihatlar. Tartibga solish yondashuvi: gorizontalar va muvofiqlik

VO-E (Sun'iy intellekt bo'yicha qonun loyihasi) gorizontalar yondashuvni taqdim etadi. Bu shuni anglatadiki, aslida faqat ayrim hayot sohalari emas, balki har bir sun'iy intellekt tizimini bozorda tarqatish, ishga tushirish va foydalanish ham ushbu nizomning qo'llanish sohasiga kiradi. Taklifning gorizontalar yo'nalishi mavjud bo'lgan Ittifoqlik huquqi bilan to'liq mos kelishini talab qiladi, bu esa yuqori xavfli sun'iy intellekt tizimlari allaqachon mavjud yoki yaqin kelajakda qo'llanilishi mumkin bo'lgan sohalarga tatbiq etiladi. Shuningdek, Yevropa Ittifoqining Asosiy Huquqlar Xartiyasi va Ittifoqlikning amaldagi sekundar huquqi, ma'lumotlarni himoya qilish, iste'molchilarni himoya qilish, diskriminasiyaga yo'l qo'ymaslik va gender tengligini ta'minlash bo'yicha bu muvofiqlikni ta'minlash kerak. Bundan tashqari, sinovlar, risklarni boshqarish, hujjatlashtirish va sun'iy intellekt tizimlarining barcha hayot davri davomida insoniy nazorat majburiy ravishda belgilangan.

Sun'iy intellekt tushunchasi bo'yicha falsafiy muhokamalar

Sun'iy intellekt tushunchasi ko'plab falsafiy asosiy muhokamalarda batafsil tahlil qilingan, unda intellekt, ong va sub'ektivlik tushunchalari o'rtasida keng semantik aloqalar mavjudligi ta'kidlangan. Biroq, tibbiyotda sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalarni etik tahlil qilish maqsadida, shaxslarning intellekti bilan bog'liq barcha qobiliyatlarni o'z ichiga olgan tushunchalardan kelib chiqmaslik tavsiya etiladi. Bunday yondashuv intellektni muayyan maqsadlarni amalga oshirish va o'z-o'zini

rivojlantirish qobiliyati sifatida tushunishga asoslanadi, ya'ni o'qitish (o'rganish) qobiliyati. Bu tushuncha intellektni sub'ektivlik yoki fenomenal ong, shuningdek erkinlik yoki o'zini o'zi boshqarish bilan bog'liq savollardan ajratib qo'yadi. Sun'iy intellekt tizimi ba'zi holatlarda faoliyat yurituvchi sub'ekt sifatida ko'rilishi mumkin, lekin bu unga sub'ektiv tajriba berishimizni talab qilmaydi. Shuningdek, "Deep Learning" usullari orqali inson nazoratidan mustaqil o'rganish va faoliyatni amalga oshirish qobiliyatiga ega bo'lgan sun'iy intellektni erkin sifatida ta'riflash to'g'ri bo'lishi mumkin, ammo bu erkinlik shaxslarning erkinligi yoki o'zini o'zi boshqarishi bilan bog'liq tushunchadan farq qiladi. Shunday qilib, sun'iy intellekt, inson intellektining ba'zi jihatlarini modellashtiruvchi entitet sifatida ko'riladi, ammo bu uni sub'ekt yoki shaxs sifatida tasniflashni talab qilmaydi. Biroq, bu jihatlarining faqat metaforik intellekt tasviriga muvofiq ekanligini yoki sun'iy va insoniy intellektni haqiqatan ham taqqoslanadigan yoki bir xil xususiyatlarga ega deb hisoblash kerakligini tekshirish lozim.

Bunday yondashuv nafaqat etik masalalarga oid muhokamalarni cheklashda pragmatik afzalliklarga ega, balki o'zi ham asosli hisoblanadi. Sun'iy intellektning barcha ajablanarli rivojlanishlariga qaramay, tez orada sun'iy intellektning ongli sub'ektlarga aylanishi mumkinligi haqida mustahkam dalillar yo'q. Bu xulosa, ayniqsa, tibbiyotda hozirda ishlatilayotgan yoki yaqinda ishlatishga tayyorlanayotgan sun'iy intellekt tizimlarining tor doirasiga qaraganda yanada haqiqatga yaqin. Bu kontekstda, sun'iy intellekt, odatda, faqat aniq vazifalarni operatsion darajada bajarishga qodir bo'lgan kompyuter tizimlari sifatida tushuniladi. Demak, bu zaif sun'iy intellekt (weak AI) bo'lib, uning etik masalalari kuchli sun'iy intellekt tizimlari bilan bog'liq masalalardan aniq farq qiladi.

Etik muammolar

Etik nuqtai nazardan masalalarni cheklash orqali birinchi navbatda beshta o'zaro bog'liq asosiy muammolarni aniqlash mumkin:

- **Birinchi** masala – zamonaviy sun'iy intellekt tizimlarining "qora quti" xarakteri, ya'ni ularning ishlashining noaniqligi va natijalarni oldindan bilish yoki izohlash imkoniyatining yo'qligi etik muammolarni keltirib chiqaradimi. Bu sohada, masalan, tibbiy noto'g'ri tashxis qo'yilganda uning sababi aniqlanishi va shu asosda harakat qilish javobgarligini taqsimlash mumkinligi haqida savol tug'iladi.

- **Ikkinchi** masala – tibbiyotda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish orqali qanday ishonch munosabatlari shakllanadi yoki qaysi ishonchlar xavf ostiga qo'yiladi.

- **Uchunchi** masala – sun'iy intellektni o'qitishda sezgir shaxsiy ma'lumotlardan foydalanilishi sababli ma'lumotlar suvereniteti muammosi yuzaga keladi.

- **To'rtinchi** masala – sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish qanday qilib bemorlarning va tibbiy xodimlarning avtonomiyasiga ta'sir ko'rsatadi. Bu masala tizimlarning ta'siri bilan bog'liq etik tahlilni talab qiladi.

Hozirgi rivojlanishlar

So'nggi yillarda sun'iy intellektning jadal rivojlanishi va keng tarqalganligi tibbiyot sohasida ham sezildi. Aksincha, tibbiyot sektori sun'iy intellekt rivojlanishining markazida bo'lib, kelajakda bemorlarni yaxshiroq davolashga katta umidlar bilan bog'langan. So'nggi yillardagi ilmiy rivojlanishlar sun'iy intellekt tizimlari shifokorlarning (qisman) vazifalarini o'zida aks ettiruvchi yoki hatto undan yuqori samaradorlikka ega bo'lgan ko'plab qo'llaniladigan misollarni keltirib chiqardi. Shulardan ba'zilari – diabetik retinopatiya aniqlash tizimlari, ko'z fondusining fotosuratlaridan foydalanish va boshqa ko'plab yirik tibbiy amaliyotlarda yordam beruvchi tizimlardir.

Xulosa. Yuqorida keltirilgan axloqiy, tibbiy, tabiiy fanlar va ijtimoiy jihatlar bo'yicha taqdim etilgan tahlilga ko'ra, sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish, ayniqsa, tibbiyotda, lekin undan tashqarida ham, turli xil savollarni keltirib chiqaradi. Bu tizimlarni klassifikatsiya qilish uchun eng yaxshi nazariy kontseptsiyalarni aniqlash va amaliyotda mas'uliyatli foydalanishni ta'minlash uchun axloqiy yondashuvlar izlash zarur. Shuningdek, texnik taraqqiyot qaysi yo'nalishda bo'lishi va foydalanuvchilar tomonidan qanday qabul qilinishini oldindan bashorat qilish qiyin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Simulyatsiyalar yordamida talabalarni o'qitishning asosiy afzalliklari. Mukaramov T.T. Aliyeva B.Z.
2. Tibbiyotda axborot texnologiyalari va robototexnikadan foydalanishning huquqiy jihatlari. Tohirbek Tojiboyevich Mukaramov. Muxammadbobir Abduxamid o'g'li Sultonov
3. AI, Robotics, and Humanity: Opportunities, Risks, and Implications for Ethics and Policy. Joachim von Braun, Margaret S. Archer, Gregory M. Reichberg, and Marcelo Sánchez Sorondo
4. Dancing with Pixies: Strong Artificial Intelligence and Panpsychism J. Mark Bishop.